

УДК 005(043.2)

Стравінська К. – ст. гр. 44 б/н

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ РИЗИК: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Науковий керівник: викладач Побережець Н. Б.

Stravinska K.

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ENTREPRENEURIAL RISK: CAUSES, CONSEQUENCES AND MANAGEMENT

Supervisor: lecture Poberezhets N. B.

Ключові слова: підприємницька діяльність, ризик, управління ризиком

Keywords: entrepreneurship, risk, risk management

У межах управлінського ризику виділяють особливий вид ризику – підприємницький. Підприємницький ризик являє собою процес, який може виникнути за будь-якого виду господарської діяльності і прямо пов'язаний з виробництвом товарів, продукції та наданням послуг. Даний процес може виникати на будь-якому етапі кругообігу капіталу та розвитку діяльності, внаслідок впливу конкурентів, здійснення соціально-економічних та науково-технічних проектів, стану ринку, попиту на вироблену продукцію, ефективності внутрішньої політики підприємства.

Сам факт наявності певної власності уже буде передумовою та сприятливим середовищем для виникнення ризикових ситуацій, тому що підприємці можуть втратити свої кошти, майно, а в деяких випадках навіть здоров'я та життя. Тобто, підприємницький ризик – це загроза того, що підприємець зазнає незапланованих, додаткових витрат і отримає доходи нижчі очікуваних [1, с.159].

Серед причин, які зумовлюють підприємницький ризик виділяють внутрішні (певні недоліки у системі управління підприємств; безпосередньо недоліки в організації процесу виробництва продукції, товарів чи надання послуг) та зовнішні (поведінка контрагентів, тобто однієї зі сторін договору; неправильне визначення попиту на товар чи послуги підприємства; несприятливі природно-кліматичні умови, що можуть нанести значних збитків діяльності підприємства; зміни ринку, тобто попиту та пропозиції; зміни економічних факторів економіки; вплив політичних факторів).

Підприємницькі ризики, як і будь-яка економічна категорія, виражають свою сутність у функціях. Варто зазначити дві основні функції:

— регулююча функція, як охоплює два аспекти, негативний та позитивний. Негативний аспект полягає у тому, що прийняття і реалізація певних рішень, що мають необґрунтований ризик, може призвести до волюнтаризму. В господарській практиці, дія негативного аспекту виступає як дестабілізаційний чинник. Позитивний аспект виконує роль своєрідного каталізатора під час ухвалення певних економічних рішень;

— захисна функція також охоплює два аспекти: історико-генетичний (для страхування від наслідків ризиків, певних негативних явищ окремі підприємства змушені створювати засоби захисту у вигляді резервного страхування, фондів ризику, фінансових резервів підприємств); соціально-правовий аспект полягає у

необхідності забезпечення права на господарський ризик і закріплення його в законодавчому порядку як категорії правомірності економічного ризику [3].

У процесі підприємницької діяльності виникнення ризику може призвести до певних наслідків, тобто втрат. Втрати класифікують на:

— втрати матеріального характеру (можуть бути додаткові витрати виробничих ресурсів, що були непередбачені проектом або планом, також можливі втрати власності, продукції, тощо);

— втрати фінансового характеру, тобто прямі грошові втрати, які можуть статись через непередбачені платежі (штрафи, додатковий податок), втрата грошових ресурсів, недоотримання коштів із передбачуваних джерел (неповернення боргів, зниження ринкових цін на продукцію, що реалізується);

— трудові втрати являють собою витрати робочого часу, що викликані певними непередбачуваними, випадковими обставинами;

— втрати часу, тобто процес, під час якого діяльність підприємства йде повільніше, ніж було заплановано.

Також ще можуть бути спеціальні види втрат, які характеризуються нанесенням збитку здоров'ю та життю людей, іміджу підприємства, навколишньому середовищу.

Випадкові втрати являють собою збиток від впливу політичних факторів, що не могли бути передбаченими. Такі втрати можуть сприяти виникненню політичного ризику, що в свою чергу створить для підприємства несприятливі умови для діяльності. Джерелами ризику можуть бути: відчуження майна і коштів з політичних мотивів, збільшення податкових ставок, зміна договірних умов.

Одне з головних місць займають втрати підприємця, що зумовлені несумлінністю або неспроможністю компаньйонів, тому що вони являються головними співучасниками діяльності підприємства. Реальним може виявитись обман в угоді, неплатоспроможність боржника, безповоротність боргу.

Система управління підприємницьким ризиком повинна будуватися на певній послідовності дій, спрямованих на виявлення, оцінку і запобігання ризику або ж його мінімізацію до прийняттого рівня. Для того щоб діяльність підприємства мала стабільну основу і була захищена від впливу непередбачених економічних чинників, у кожного підприємства повинна бути сформована методика виявлення та управління ризиками з урахуванням специфіки його діяльності та наявних для здійснення цієї методики можливостей [2].

Взагалі, в умовах нестабільної економічної ситуації, яка зараз є в Україні, дуже важливим процесом є вміння управління підприємством в умовах постійних ризиків [4]. Тому, задля стійкості підприємства при ризиках, керівнику необхідно адекватно оцінювати ситуацію, що виникла, та обирати ефективний метод управління. Якщо підприємець буде ігнорувати або недооцінювати цей процес, то, по-перше, це призведе до зниження або взагалі припинення діяльності підприємства, а, по-друге, у макроекономічному значенні це матиме негативний вплив на економіку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент : навч. посіб. 2-ге вид., перероб та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 388 с.
2. Вербіцька І. І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур. Сталій розвиток економіки. 2013. № 5(22). С. 282-291.
3. Чуприна І. В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності. Збірник наукових праць ВНАУ. Сер. Економічні науки. 2012. №4(70). С. 187-194.
4. Вишнеvsька О. А. Підприємницький ризик в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 232-237.